

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

17. november 2022*

Eelotsusetaotlus – ELTL artiklid 34 ja 36 – Kaupade vaba liikumine – Intellektuaalomand – Euroopa Liidu kaubamärk – Määrus (EL) 2017/1001 – Artikkel 15 – Kaubamärgist tulenevate õiguste ammendumine – Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) turule laskmine – Kaubamärgi omaniku luba – Kaubamärgi omaniku poolt või tema loal kauba esimest korda turule laskmise koht – Tõend – Direktiiv 2004/48/EÜ – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47 – Tõhus kohtulik kaitse – Kohtulahendi resolutsioon, milles ei ole asjaomast kaupa identifitseeritud – Täitmisel esinevad raskused – Piiratud ulatusega õiguskaitsevahend kohtus, kellel on pädevus täitemenetluses – Õiglane kohtulik arutamine – Kaitseõigused – Poolte võrdsuse põhimõte

Kohtuasjas C-175/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi regionaalne kohus, Poola) 3. veebruari 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 17. märtsil 2021, menetluses

Harman International Industries Inc.

versus

AB S.A.,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president E. Regan, kohtunikud D. Gratsias, M. Ilešič (ettekandja), I. Jarukaitis ja Z. Csehi,

kohtujurist: G. Pitruzzella,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Harman International Industries, Inc., esindajad: *advokat* D. Piróg ja *advokaci* J. Słupski,
- AB S.A., esindajad: *radcowie prawni* K. Kucharski ja K. Sum,

* Kohtumenetluse keel: poola.

- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
 - Euroopa Komisjon, esindajad: É. Gippini Fournier, S. L. Kaléda ja B. Sasinowska,
- olles 16. juuni 2022. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada ELTL artikli 36 teist lauset koostoimes Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta määruse (EL) 2017/1001 Euroopa Liidu kaubamärgi kohta (ELT 2017, L 154, lk 1) artikli 15 lõikega 1 ja ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga.
- 2 Taotlus on esitatud Ameerika Ühendriikides asuva Harman International Industries Inc-i (edaspidi „Harman“) ja Poolas asuva AB S.A. vahelises kohtuvaidluses, mis käsitleb mitme ELi kaubamärgi rikkumist.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus 2017/1001

- 3 Määruse 2017/1001 artiklis 9 „ELi kaubamärgiga antavad õigused“ on sätestatud:
 - „1. ELi kaubamärgi registreerimine annab kaubamärgiomanikule selle suhtes ainuõiguse.
 - 2. Ilma et see piiraks kaubamärgiomanike õigusi, mis on omandatud enne ELi kaubamärgi taotluse esitamise kuupäeva või prioriteedikuupäeva, on sama ELi kaubamärgi omanikul õigus takistada kõiki kolmandaid isikuid kasutamast äritegevuse käigus ilma tema loata kaupade või teenustega seoses mis tahes tähist, kui:
 - a) tähis on identne ELi kaubamärgiga ja seda kasutatakse kaupade või teenuste puhul, mis on identsed nendega, mille suhtes ELi kaubamärk on registreeritud;
 - b) tähis on identne või sarnane ELi kaubamärgiga ning seda kasutatakse kaupade või teenuste puhul, mis on identsed või sarnased selliste kaupade või teenustega, mille suhtes ELi kaubamärk on registreeritud, kui nende segiajamine üldsuse poolt on tõenäoline; segiajamise tõenäosus hõlmab ka tõenäosust, et tähist seostatakse kaubamärgiga;
 - c) tähis on identne või sarnane ELi kaubamärgiga, sõltumata sellest, kas seda kasutatakse seoses kaupade või teenustega, mis on identsed, sarnased või ei ole sarnased nende kaupade või teenustega, mille suhtes kõnealune ELi kaubamärk on registreeritud, juhul kui ELi kaubamärk on liidus üldtuntud ja juhul kui kõnealuse tähise põhjuseta kasutamine tähendaks ELi kaubamärgi eristusvõime või omandatud maine ebaausat ärakasutamist või kahjustamist.

3. Lõike 2 alusel võib eelkõige keelata järgmised toimingud:

[...]

b) tähisega kaupade pakkumine, turulelaskmine või ladustamine nimetatud otstarbel või tähisega teenuste pakkumine või nendele osutamine;

c) tähisega kaupade importimine ja eksportimine;

[...]“.

4 Selle määruse artikli 15 „ELi kaubamärgist tulenevate õiguste ammendumine“ lõikes 1 on sätestatud:

„ELi kaubamärk ei anna selle omanikule õigust keelata kaubamärgi kasutamist seoses kaupadega, mille kõnealuse kaubamärgi all on Euroopa Majanduspiirkonna turule lasknud kaubamärgi omanik või mis on seal turule lastud tema loal.“

5 Määruse artiklis 129 „Kohaldatav õigus“ on ette nähtud:

„1. ELi kaubamärgi kohtud kohaldavad käesoleva määruse sätteid.

2. Käesoleva määrusega reguleerimata kaubamärgiküsimustes kohaldab asjaomane ELi kaubamärgi kohus kohaldatava siseriikliku õiguse sätteid.

3. Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, kohaldab ELi kaubamärgi kohus samu menetlusnorme, mida kohaldataks kohtu asukohaliikmesriigi riigisisese kaubamärgiga seonduva sama liiki hagi puhul.“

Direktiiv 2004/48/EÜ

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta (ELT 2004, L 157, lk 45; ELT eriväljaanne 17/02, lk 32) artiklis 1 „Objekt“ on sätestatud:

„Käesolev direktiiv käsitleb intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks vajalikke meetmeid, menetlusi ja õiguskaitsevahendeid. Käesolevas direktiivis sisaldab mõiste „intellektuaalomandi õigused“ tööstusomandi õigusi.“

7 Direktiivi artikli 2 „Reguleerimisala“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Ilma et see piiraks meetmete kohaldamist, mida kohaldatakse või võidakse kohaldada ühenduses või siseriiklikes õigusaktides kuni selleni, et need meetmed soosivad enam õiguste valdajaid, kehtivad käesolevas direktiivis sätestatud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid kooskõlas artikliga 3 mis tahes intellektuaalomandi õiguste rikkumise kohta, nagu on sätestatud ühenduse õigusaktides ja/või vastava liikmesriigi siseriiklikes õigusaktides.“

- 8 Direktiivi II peatükis „Meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid“ sisaldub muu hulgas artikkel 3 „Üldised kohustused“, mille lõikes 2 on sätestatud:

„Meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid on tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ning neid rakendatakse viisil, mis võimaldab vältida tõkete loomist seaduslikule kaubandusele ja ette näha kaitsemeetmeid nende kuritarvitamise vastu.“

Poola õigus

- 9 Põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis on 17. novembri 1964. aasta tsiviilkohtumenetluse seadustiku (ustawa – Kodeks postępowania cywilnego; edaspidi „tsiviilkohtumenetluse seadustik“) artiklis 325 sätestatud:

„Kohtuotsuse resolutsioon peab sisaldama kohtu nime, kohtunike ja kohtusekretäri nimesid ning prokuröri nime, kui viimane kohtuasjas osales, kohtuistung ja kohtuotsuse tegemise kuupäeva ja kohta, poolte nimesid, kohtuasja eseme määratlust ning kohtu otsust poolte nõuete kohta.“

- 10 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 758 kohaselt on kohtuotsuse täitmisele pööramise pädevus sąd rejonowyl (rajoonikohus, Poola) ja sellise kohtuga seotud kohtutäituril.

- 11 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 767 on sätestatud:

„1. Kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti, saab kohtutäituri toimingute peale esitada kaebuse sąd rejonowyle (rajoonikohus). Kaebuse saab esitada ka kohtutäituri poolt toimingu tegemata jätmise peale. Kaebuse vaatab läbi kohus, kelle tööpiirkonnas kohtutäituri büroo asub.

2. Kaebuse võib esitada pool või teine isik, kelle õigusi kohtutäituri toiming või toimingu tegemata jätmine rikub või ohustab.

[...]“.

- 12 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 840 lõikes 1 on sätestatud:

„Võlgnik võib esitada hagi täitedokumendi täieliku või osalise tühistamise või selle täitmisele pööramise piiramise nõudes, kui:

1) ta vaidlustab jõustumismärke lisamise aluseks olevad asjaolud, eelkõige juhul, kui ta vaidlustab sellise kohustuse olemasolu, mis on sedastatud muus liht-täitedokumendis kui kohtuotsus, või kui ta vaidlustab kohustuse ülemineku, vaatamata seda käsitleva ametliku dokumendi olemasolule;

2) pärast liht-täitedokumendi väljaandmist on ilmnenud asjaolu, mis tõi kaasa kohustuse lõppemise või selle täitmise võimatuse; kui täitedokument on kohtuotsus, võib võlgnik oma hagi tugineda ka pärast kohtuvaidluse lõppemist aset leidnud asjaoludele, esitada vastuväite, et teenus on osutatud, kui selle vastuväite esitamine asjaomas kohtuasjas oli *ex lege* vastuvõetamatu, ning nõude tasearvestuse vastuväite. [...]“.

- 13 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 843 lõikes 3 on sätestatud:

„Kaebedokumendis peab kaebuse esitaja esitama kõik nõuded, mida saab selles etapis esitada, vastasel korral kaotab ta õiguse esitada need nõuded hilisemas menetluses.“

14 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 1050 on sätestatud:

„1. Kui võlgnikul on kohustus teha toiming, mida ei saa teha teine isik või mille tegemine sõltub üksnes tema tahtest, määrab kohus, kelle tööpiirkonnas toiming teha tuleb, võlausaldaja taotlusel ja pärast poolte ärakuulamist võlgnikule toimingu tegemiseks tähtaja; toimingu määratud tähtajaks tegemata jätmisel võib võlgnikule määrata trahvi.

[...]

3. Kui võlgnikule toimingu tegemiseks antud tähtaeg on möödunud, ilma et võlgnik oleks toimingu teinud, määrab kohus võlausaldaja taotlusel võlgnikule trahvi ja määrab samal ajal uue tähtaja toimingu tegemiseks, mille tegemata jätmisel määratakse suurendatud trahv.“

15 Seadustiku artikli 1051 lõikes 1 on sätestatud:

„Kui võlgnikul on kohustus hoiduda teatava toimingu tegemisest või võlausaldaja toimingute takistamisest, määrab võlausaldaja taotlusel kohus, kelle tööpiirkonnas võlgnik oma kohustuse täitmata jättis, pärast poolte ärakuulamist ja võlgniku kohustuse täitmata jätmise tuvastamist võlgnikule trahvi. Nii toimib kohus ka võlausaldaja esitatud uue taotluse korral.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

16 Harman toodab audiovisuaalseadmeid, eelkõige kõlareid, kuulareid ja audiosüsteeme. Hageja on talle kuuluvate ELi kaubamärkidega JBL ja Harman tähistatud kauba müügiks Poolas sõlminud lepingu ühe turustajaga.

17 AB turustab Poola turul Harmani tooteid, mis on ostetud muult tarnijalt kui selle turu jaoks Harmani heakskiidetud turustaja.

18 Harman esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Sąd Okręgowy w Warszawiele, (Varsavi regionaalne kohus, Poola) talle kuuluvatest kaubamärkidest tulenevate õiguste rikkumise lõpetamiseks hagi nõudega näha AB-le ette üldine keeld viia turule, turustada, importida, pakkuda, reklaamida ja eespool nimetatud otstarbel ladustada kõnealuste kaubamärkidega tähistatud kõlareid ja kuulareid ning nende pakendeid, mida ei ole varem Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) turule viidud Harmani poolt või tema loal. Lisaks esitas Harman nõude kohustada ABd turult kõrvaldama ning hävitama nii kõnealuse kauba kui ka selle pakendid.

19 Enda kaitseks tugines AB kaubamärgist tulenevate õiguste ammendumise põhimõttele ja väitis sisuliselt, et on oma tarnijalt saanud kinnituse, et kõnealuse kauba impordiga Poola turule ei rikota Harmani kaubamärke, kuna Harman on selle kauba EMP turule viinud ise või on see seal turule viidud tema loal.

20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Harmani kasutatavad kauba märgistamise süsteemid ei ole alati piisavad, et tuvastada iga tema konkreetse kauba sihtturg. Selleks et kindlalt välja selgitada, kas konkreetne kaup on mõeldud EMP turule, on vaja kasutada Harmanile kuuluvat andmebaasi.

- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul võiks AB teoreetiliselt pöörduda oma tarnija poole, et saada teavet turustusahelas talle eelnevate ettevõtjate kohta. Kuna aga tarnijad tavaliselt ei soovi müügi vähenemise kartuses oma tarneallikaid avalikustada, siis tõenäoliselt ei oleks AB sellist teavet saanud.
- 22 Ent Poola kohtutel on tavaks selle kohtulahendi resolutsioonis, millega rahuldatakse ELi kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise hagi, kasutada viidet sõnastuses „kaup, mida hageja (ELi kaubamärgi omanik) ei ole varem EMP turule viinud või mida ei ole seal turule viidud tema loal“. See sõnastus ei võimalda täitemenetluse staadiumis identifitseerida kaupa, mida see menetlus hõlmab, võrreldes kaubaga, mis on hõlmatud kaubamärgist tulenevate õiguste ammendumise vastuväitega. Seega ei erine nende kohtulahendite resolutsioon tegelikult juba seaduse sätetest tulenevast üldisest kohustusest.
- 23 Selle kohtute toimimistava tõttu ei ole kostjal, kelle vastu on esitatud õiguste rikkumise hagi, võimalik rikkumist tuvastavat kohtulahendit vabatahtlikult täita ning talle võidakse määrata sanktsioon tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklite 1050 ja 1051 alusel. Lisaks on selle kohtute toimimistava tagajärg enamasti see, et konfiskeeritakse kogu kaup, sealhulgas ringluses olev kaup, millega ei rikuta kaubamärgist tulenevaid ainuõigusi.
- 24 Nagu nähtub eelkõige tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitest 767, 840 ja 843, on kostjal, kelle vastu on esitatud õiguste rikkumise hagi, hagi tagamise menetluses ja täitemenetluses ka mitu õiguslikku takistust määratud meetmete edukaks vaidlustamiseks ja tal on üksnes piiratud menetluslikud tagatised.
- 25 Esiteks on selle seadustiku artikli 767 kohaselt võimalik kohtutäituri toiminguga peale kaebus esitada vaid juhul, kui kohtutäitur ei ole järginud täitemenetlust reguleerivaid menetlusnorme. Seega ei võimalda selline kaebus kindlaks teha, kas kaubamärgiga tähistatud kaup on EMP turule viidud kaubamärgi omaniku poolt või tema loal.
- 26 Teiseks puudub kostjal, kelle vastu on esitatud kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise hagi, õigus esitada tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 840 alusel vastuhagi, kuna seda liiki hagi ei saa kasutada täitedokumendiks oleva kohtulahendi sisu selgitamise eesmärgil.
- 27 Kolmandaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Poola õigusteoorias valitseva arvamuse kohaselt võib kohus, kellel on pädevus täitemenetluses, mõistagi pooled ära kuulata, kuid tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 1051 kohaselt ei saa see kohus tõendeid koguda, et teha kindlaks, kas kostja, kelle vastu on esitatud kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise hagi, on tegutsenud vastavalt täitedokumendi sisule.
- 28 Neljandaks on tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 843 lõikes 3 ette nähtud, et kui võlgnik esitab täitemenetluse raames kaebuse, peab ta esitama kõik väited, millele ta kavatseb tugineda; vastasel juhul minetab ta õiguse esitada need menetluse hilisemas etapis.
- 29 Seega on eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates oht, et kaupade vaba liikumise kohtulik kaitse on piiratud selle toimimistava tõttu, mis kohtutel on kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumist tuvastavate lahendite resolutsiooni sõnastamisel.

- 30 Neil asjaoludel otsustas Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi regionaalne kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas ELTL artikli 36 teist lauset koostoimes määruse [2017/1001] artikli 15 lõikega 1 ja [ELL] artikli 19 lõike 1 [teise lõiguga] tuleb tõlgendada nii, et nende sätetega on vastuolus liikmesriigi kohtute praktika, mis seisneb selles, et kohtud:

- rahuldades kaubamärgiomaniku nõude keelata ELi kaubamärgiga tähistatud kaupade sissevedu, turuleviimine, pakkumine, import ja reklaam, määrates selliste kaupade turult kõrvaldamise või hävitamise;
- määrates hagi tagamiseks ELi kaubamärgiga tähistatud kaupade arestimise,

viitavad vastavate otsuste tekstis „kaubale, mille kõnealuse kaubamärgi all ei ole Euroopa Majanduspiirkonna turule lasknud kaubamärgi omanik või mis on seal turule lastud tema loata“, mille tõttu on ELi kaubamärgiga hõlmatud selle kauba kindlaksmääramine, mida ettekirjutused ja keelud puudutavad (st neid ei ole kõnealuse kaubamärgi all Euroopa Majanduspiirkonna turule lasknud kaubamärgi omanik või need on seal turule lastud tema loata), jäetud kohtulahendi üldise sõnastuse tõttu kohtutäituri vastutusele, kes tugineb kindlaksmääramisel kaubamärgi omaniku avaldustele või pakutavatele vahenditele (sh infotehnoloogilised vahendid ja andmebaasid) ning kohtutäituri vastavate järelduste vaidlustamine asja sisulisi küsimusi arutavas kohtus on hagi tagamise ja täitemenetluses kasutatavate õiguskaitsevahendite olemuse tõttu kostja puhul välistatud või piiratud?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 31 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artikliga 267 kehtestatud liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades peab Euroopa Kohus talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastama. Ka võib Euroopa Kohus arvesse võtta neid liidu õigusnorme, millele liikmesriigi kohus ei ole oma küsimuses viidanud (8. septembri 2022. aasta kohtuotsus RTL Television, C-716/20, EU:C:2022:643, punkt 55 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 32 Mis puutub liikmesriikide kohustusse tagada liidu õigusega hõlmatud valdkonnas tõhus õiguskaitse, mis on sätestatud ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus, siis tuleneb Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast, et õigusele tõhusale õiguskaitsevahendile võib tugineda ainuüksi Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 47 alusel, ilma et selle õiguse sisu peaks olema täpsustatud liidu õiguse muude sätete või liikmesriikide riigisisese õiguse sätetega, kuna selle õiguse tunnustamine konkreetsel juhul eeldab, nagu mainitud artikli 47 esimesest lõigust nähtub, et isik, kes sellele tugineb, tugineb liidu õigusega tagatud õigustele või vabadustele (vt selle kohta 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus État luxembourgeois (õigus esitada kaebus maksuteabe taotluse peale), C-245/19 ja C-246/19, EU:C:2020:795, punktid 54 ja 55 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 33 Lisaks on asjakohane meelde tuletada, et esiteks on direktiivi 2004/48 artikli 1 kohaselt selle direktiiviga hõlmatud kõik intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks vajalikud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid ning teiseks kohaldatakse neid meetmeid vastavalt selle direktiivi artikli 2 lõikele 1 nende õiguste mis tahes rikkumise suhtes, mis on ette nähtud liidu õigusaktides ja/või vastava liikmesriigi riigisisestest õigusaktides.
- 34 Määruse 2017/1001 artikli 129 lõike 3 kohaselt kohaldab ELi kaubamärgikohus samu menetlusnorme, mida kohaldataks kohtu asukohaliikmesriigi riigisiseses menetluses kaubamärgiga seotud sama liiki hagi puhul. Sellest järeldub, et kohtuotsuse täitmise staadiumi menetluslikke tagatisi, mis on kostjal, kelle vastu on esitatud õiguste rikkumise hagi, tuleb samuti hinnata direktiivi 2004/48 alusel.
- 35 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et oma ainsa küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse 2017/1001 artikli 15 lõiget 1 koostoides ELTL artikli 36 teise lause, harta artikli 47 ja direktiiviga 2004/48 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus kohtute toimimistava sõnastada ELi kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise hagi rahuldava kohtulahendi resolutsioon nii, et selle üldistava sõnastuse tõttu jääb asjaomase lahendi täitmise pädeva korraldaja otsustada, millise kauba suhtes on see lahend kohaldatav.
- 36 Seda küsimust tuleb mõista nii, et sellel on kolm osa. Esimene neist puudutab ELi kaubamärgist tulenevate õiguste ammendumist ja kaupade vaba liikumise kaitsega seotud nõudeid. Teine osa puudutab nõudeid, millele peavad direktiivi 2004/48 kohaselt vastama kõik intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks vajalikud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid. Kolmas osa käsitleb liikmesriikide kohustust ühelt poolt näha ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajalik kaebeõigus liidu õigusega hõlmatud valdkonnas ja teiselt poolt tagada õiglase kohtumenetluse tingimused vastavalt harta artiklile 47.
- 37 Mis puudutab esimest osa, siis tuleb meelde tuletada, et määruse 2017/1001 artikkel 9 annab ELi kaubamärgi omanikule ainuõiguse, mis võimaldab tal keelata kõigil kolmandatel isikutel eelkõige kaubamärgiga tähistatud kaupade importimise, pakkumise ja turuleviimise või neil eesmärkidel ladustamise ilma tema loata (vt analoogia alusel 16. juuli 2015. aasta otsus kohtuasjas TOP Logistics jt, C-379/14, EU:C:2015:497, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 38 Sama direktiivi artikli 15 lõige 1 sisaldab selle reegli erandit, mille kohaselt kaubamärgi omaniku õigus ammendub, kui kaubad on Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) turule viidud kaubamärgi omaniku poolt või tema loal (vt analoogia alusel 14. juuli 2011. aasta kohtuotsus Viking Gas, C-46/10, EU:C:2011:485, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 39 Selle sätte sõnastus vastab sõnastusele, mida Euroopa Kohus on kasutanud kohtuotsustes, milles EÜ asutamislepingu artikleid 30 ja 36 (seejärel EÜ artiklid 28 ja 30, nüüd ELTL artiklid 34 ja 36) tõlgendades on liidu õiguses tunnustatud kaubamärgiõiguste ammendumise põhimõtet. Nõnda on nii nimetatud sättes kui ka Euroopa Kohtu praktikas märgitud, et liikmesriigi õigusaktide alusel kaitstud kaubamärgi omanik ei saa tugineda nendele õigusaktidele, et avaldada vastuseisu teises liikmesriigis tema enda poolt või tema loal turule viidud kauba importimisele või turustamisele (vt analoogia alusel 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Schweppes, C-291/16, EU:C:2017:990, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 40 ELTL artiklil 36 põhineva kaubamärgiõiguse ammendumise põhimõtet käsitleva kohtupraktika eesmärk sarnaselt määruse 2017/1001 artikli 15 eesmärgiga on ühelt poolt kaubamärgiõiguste kaitse põhihuvi ja teiselt poolt siseturul kaupade vaba liikumise põhihuvi ühitamine, mistõttu

tuleb neid kahte sama eesmärgi saavutamisele suunatud sätet tõlgendada ühtemoodi (vt analoogia alusel 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Schweppes, C-291/16, EU:C:2017:990, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 41 Nende põhihuvide vahelise õiglase tasakaalu tagamiseks on võimalust tugineda ELi kaubamärgist tulenevate õiguste ammendumisele kui erandit sellest õigusest mitmes mõttes piiratud.
- 42 Esiteks on määruse 2017/1001 artikli 15 lõikes 1 kehtestatud põhimõte, et kaubamärgist tulenevad õigused ammenduvad seoses kaubaga, mille on turule viinud kaubamärgi omanik või mis on seal turule viidud tema loal, kuid see sõltub siiski turuleviimise kohast, kehtides üksnes EMP turule viidud kaupade puhul (vt selle kohta 16. juuli 1998. aasta kohtuotsus Silhouette International Schmied, C-355/96, EU:C:1998:374, punktid 21, 26 ja 31).
- 43 Täpsustades, et väljaspool EMPd turuleviimise korral ei ammendu omaniku õigus avaldada kauba tema loata importimisele vastuseisu, andis liidu seadusandja sel viisil kaubamärgi omanikule kontrolli kaubamärgiga tähistatud kauba esimest korda EMP turule viimise üle (vt analoogia alusel 20. novembri 2001. aasta kohtuotsus Zino Davidoff ja Levi Strauss, C-414/99–C-416/99, EU:C:2001:617, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 44 Teiseks ei saa kaubamärgiga tähistatud kaupa käsitada „EMPs turule viidud“ kaubana, kui kaubamärgi omanik importis kauba EMPsse, et seda seal müüa, või kui ta EMPs pakkus seda müüa tarbijatele oma kauplustes või sidusettevõtja kauplustes, kuid tal ei õnnestunud seda müüa (vt selle kohta 30. novembri 2004. aasta kohtuotsus Peak Holding, C-16/03, EU:C:2004:759, punkt 44).
- 45 Kolmandaks on Euroopa Kohus otsustanud, et kaubamärgi omaniku vastav luba peab puudutama selle kauba iga eksemplari, mille puhul õiguste ammendumisele tuginetakse. Seega ei piisa sellest, et kaubamärgi omanik juba turustab EMP turul kaupa, mis on identne või sarnane kaubaga, mille suhtes ammendumisele tuginetakse (vt selle kohta 1. juuli 1999. aasta kohtuotsus Sebago ja Maison Dubois, C-173/98, EU:C:1999:347, punktid 21 ja 22).
- 46 Neljandaks peab omaniku luba, mis on võrdsustatav omaniku loobumisega määruse 2017/1001 artiklist 9 tulenevast ainuõigusest keelata kõikidel kolmandatel isikutel importida tema kaubamärgiga tähistatud kaupa, olema väljendatud viisil, mis väljendab kindlalt tahet sellest õigusest loobuda (vt selle kohta 20. novembri 2001. aasta kohtuotsus Zino Davidoff ja Levi Strauss, C-414/99–C-416/99, EU:C:2001:617, punktid 41 ja 45).
- 47 See tahe ilmneb tavaliselt loa sõnaselgest väljendamisest. Siiski on Euroopa Kohus kaupade vaba liikumise kaitsest tulenevaid nõudeid arvestades asunud seisukohale, et sellist reeglit on võimalik kohandada (vt selle kohta 15. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus Makro Zelfbedieningsgroothandel jt, C-324/08, EU:C:2009:633, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 48 Seega ei saa välistada, et teatud juhtudel ja isegi kui asjaomase kauba esimest korda EMP turule viimine toimus ilma kaubamärgi omaniku sõnaselge loata, võib sellest õigusest loobumise tahe kaudselt tuleneda tõenditest ja asjaoludest, mis eelnevad turuleviimisele, on sellega samaaegsed või järgnevad sellele ning mis liikmesriigi kohtu hinnangul väljendavad samuti kindlalt omaniku loobumist oma õigusest (vt selle kohta 20. novembri 2001. aasta kohtuotsus Zino Davidoff ja Levi Strauss, C-414/99–C-416/99, EU:C:2001:617, punkt 46, ja 15. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus Makro Zelfbedieningsgroothandel jt, C-324/08, EU:C:2009:633, punktid 25–27).

- 49 Samas ei saa kaubamärgi omaniku pelgast vaikimisest tuletada vaikimisi loa andmist. Ka ei saa sellise loa andmist tuletada asjaolust, et kaubamärgi omanik ei teavita oma vastuseisust EMPs turustamisele, ega sellest, et kaubal puudub EMPs turuleviimise keelu mäрге, kuna vaikiva nõusoleku olemasolu tõendamisele kohaldatavate nõuete puhul ei tehta põhimõttelist vahet sellel, kas esialgne turustamine toimus väljaspool EMPd või EMPs (vt selle kohta 20. novembri 2001. aasta kohtuotsus Zino Davidoff ja Levi Strauss, C-414/99–C-416/99, EU:C:2001:617, punktid 55 ja 56, ning 15. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus Makro Zelfbedieningsgroothandel jt, C-324/08, EU:C:2009:633, punkt 28).
- 50 Viiendaks ja viimaseks olgu märgitud, et põhimõtteliselt peab ammendumise kohaldamise tingimuste täidetust tõendama ettevõtja, kes ammendumisele tugineb. Seda reeglit tuleb siiski kohandada juhul, kui selle tulemusel on omanikul võimalik üksteisest eraldada liikmesriikide turud, soodustades sellega liikmesriikidevaheliste hinnaerinevuste säilitamist (vt selle kohta 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Schweppes, C-291/16, EU:C:2017:990, punktid 52 ja 53 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 51 Selline tõendamiskoormise kohandamine on vajalik eelkõige ainuturustussüsteemi puhul (8. aprilli 2003. aasta kohtuotsus Van Doren + Q, C-244/00, EU:C:2003:204, punkt 39).
- 52 Seega tuleneb määruse 2017/1001 artikli 15 lõikest 1 koostoimes ELTL artikliga 36 ja käesoleva kohtuotsuse punktides 38–40 viidatud Euroopa Kohtu praktikast, et ettevõtjal, kelle vastu ELi kaubamärgi omanik on esitanud kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise hagi, on õigus enda kaitseks väita ja tõendada, et selle kaubamärgiga tähistatud kaup, mida kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise hagi puudutab, on EMP turule viidud kaubamärgi omaniku poolt või tema loal. Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis viidatud kohtupraktikast, peab ettevõtjale olema tagatud ka tõendamiskoormise kohandamine tema kasuks, kui Euroopa Kohtu praktikas selleks ette nähtud tingimused on täidetud.
- 53 Seevastu ei tulene käesoleva kohtuotsuse punktides 44 ja 49 viidatud Euroopa Kohtu praktikast, et kaubamärgi omanik peab kasutusele võtma oma kauba märgistamise süsteemi, mis võimaldab iga kaubaartikli puhul kindlaks teha, kas see on mõeldud EMP turule.
- 54 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 76 sisuliselt märkis, tuleb nimelt tõdeda, et kuna liidu õiguses puudub säte, mille tõlgendamine – võttes arvesse eelkõige selle sõnastust, konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa vastav säte on – võiks kaasa tuua sellise lahenduse, siis ei saa olla sellise kohustuse kaubamärgi omanikule asetamise juriidiline alus pelk tõdemus, et kostjal, kelle vastu on esitatud kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise hagi, on keeruline saada paralleelse turustusvõrgu algse tarnija kohta teavet.
- 55 Lisaks piiraks mis tahes vastav kohustus põhjendamatult omaniku võimalust viimasel hetkel muuta asjaomase kauba algul kavandatud sihtturgu.
- 56 Mis puudutab esitatud küsimuse teist osa, siis tuleb märkida, et intellektuaalomandi õiguste, sealhulgas määruse 2017/1001 artiklis 9 ette nähtud ainuõiguse tagamise menetluslike aspekte reguleerib põhimõtteliselt riigisisene õigus, nagu see on ühtlustatud direktiiviga 2004/48, mis – nagu nähtub eelkõige selle artiklitest 1–3 – käsitleb intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks vajalikke meetmeid, menetlusi ja õiguskaitsevahendeid. Seega peab selle direktiivi sätetele vastama iga riigisisene menetlus, mis on seotud ELi kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise hagiga.

- 57 Tuleb siiski tõdeda, et direktiiviga 2004/48 ei ole reguleeritud see menetluslik aspekt, mis on eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt käesolevas kohtuasjas esitatud küsimuse konkreetne ese, kuna see direktiiv ei sisalda ühtegi sätet õiguste rikkumise hagi kohta tehtud kohtulahendi resolutsiooni sõnastuse kohta. See küsimus kuulub seega menetlusautonoomia põhimõtte alla, mida käsitleb esitatud küsimuse kolmas osa.
- 58 Mis puudutab küsimuse kolmandat osa, siis on ilmne, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu seisukohalt esineb põhjuslik seos põhikohtuasja lõpetava kohtulahendi resolutsiooni sõnastuse ja väidetavate ebamugavuste vahel, mis kostjal võivad tekkida selle lahendi täitmise staadiumis. Tuleb aga tõdeda, et need ebamugavused tulenevad täitemenetlusest, mis järgneb rikkumismenetlusele.
- 59 Seega tuleb analüüsida, kas asjaolu, et täitemenetluse staadiumis on kostjal riigisisese õiguse alusel ainult piiratud õiguskaitsevahendid ja menetluslikud tagatised, on vastuolus liidu õigusega kehtestatud tõhusa kohtuliku kaitse nõuetega ning seega selle õiguse ühtsuse ja tõhususega.
- 60 Liidu õigusest õigussubjektidele tulenevate õiguste tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte on liidu õiguse üldpõhimõtte, mis tuleneb liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest ja mida on tunnustatud Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklites 6 ja 13 ning mida nüüd on kinnitatud harta artiklis 47 (vt selle kohta 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus *Randstad Italia*, C-497/20, EU:C:2021:1037, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 61 Harta artiklis 47 sätestatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile hõlmab muu hulgas selle õiguskaitsevahendile õigust omava isiku õigust pöörduda kohtusse, kes on pädev tagama isikule liidu õigusega tagatud õiguste järgimise ja selleks analüüsima kõiki õiguslikke ja faktilisi küsimusi, mis on olulised talle esitatud vaidluse lahendamiseks (6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus *État luxembourgeois* (õigus esitada kaebus maksuteabe taotluse peale), C-245/19 ja C-246/19, EU:C:2020:795, punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 62 Lisaks on harta artiklis 47 sätestatud põhimõtte – mis puudutab isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste tõhusat kohtulikku kaitset – lahutamatu osa poolte võrdsuse põhimõtte, mis tuleneb õiglase kohtumenetluse mõistest endast ja mille eesmärk on tagada tasakaal poolte vahel nii, et kõik kohtumenetluse pooled saavad kõiki kohtule esitatud dokumente hinnata ja neile vastu vaielda. See põhimõtte hõlmab eelkõige kohustust anda kummalegi poolele mõistlik võimalus oma seisukoha ja tõendite esitamiseks tingimustes, mis ei aseta üht poolt vastaspoolega võrreldes oluliselt ebasoodsamasse olukorda (vt selle kohta 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus *Sánchez Morcillo ja Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 10. veebruari 2022. aasta kohtuotsus *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (aegumistähtaeg), C-219/20, EU:C:2022:89, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 63 Lisaks olgu märgitud, et kaitseõiguste järgimise põhimõtte on liidu õiguse aluspõhimõtte. Seda põhimõtet rikutakse, kui kohtulahend põhineb asjaoludel ja dokumentidel, millega pooled ise või üks neist ei ole saanud tutvuda ja mille suhtes nad ei ole seega saanud seisukohta võtta (12. novembri 2014. aasta kohtuotsus *Guardian Industries ja Guardian Europe vs. komisjon*, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 64 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb tagada kaitseõiguste järgimine igas menetluses, mis on algatatud isiku vastu ja mis võib päädida teda kahjustava aktiga, isegi kui puudub konkreetne õigusregulatsioon (vt selle kohta 13. septembri 2007. aasta kohtuotsus *Land Oberösterreich ja Austria vs. komisjon*, C-439/05 P ja C-454/05 P, EU:C:2007:510, punkt 36 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 65 Samas peab siis, kui valdkond ei ole reguleeritud liidu eeskirjadega nagu need, mis on sätestatud direktiivis 2004/48, menetlusautonoomia põhimõtte kohaselt iga liikmesriigi riigisisese õiguskorras olema kehtestatud õiguskaitsevahendeid reguleerivad menetlusnormid, tingimusel et need normid ei ole siiski liidu õigusega reguleeritud olukordades vähem soodsad kui riigisisese õigusega reguleeritud samalaadsetes olukordades (samaväärsuse põhimõte) ja et need ei muuda liidu õigusest tulenevate õiguste kasutamist praktikas võimatuks või ülemäära raskeks (tõhususe põhimõte) (21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus *Randstad Italia*, C-497/20, EU:C:2021:1037, punkt 58 ja viidatud kohtupraktika).
- 66 Eelotsusetaotluses esitatud teabe põhjal on selge, et asjaomaste riigisisese menetlusõiguse sätetega ei rikota võrdvärsuse põhimõtet.
- 67 Mis puutub tõhususe põhimõttesse, siis tuleb märkida, et liidu õigus ei kohusta liikmesriike kehtestama muid õiguskaitsevahendeid kui need, mis on sätestatud riigisisese õiguses, välja arvatud juhul, kui vastava liikmesriigi õiguskorra ülesehitusest siiski nähtub, et ei ole ühtegi õiguskaitsevahendit, mis võimaldaks kas või kõrvalnõude abil tagada õigussubjektidele liidu õigusest tulenevad õigused, või kui õigussubjektide ainus võimalus kohtusse pöördumiseks oleks õigusrikkumise toimepanek (21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus *Randstad Italia*, C-497/20, EU:C:2021:1037, punkt 62).
- 68 Lisaks tuleb rõhutada, et vastavalt Euroopa Kohtu praktikale tuleb analüüsida iga juhtumit, mille puhul kerkib küsimus, kas mingi riigisisene menetlusnorm muudab liidu õiguse kohaldamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks, lähtudes sellise sätte rollist menetluses tervikuna, menetluse käigust ja eripärast erinevates liikmesriigi ametiasutustes. Sellega seoses tuleb vajaduse korral arvesse võtta liikmesriigi kohtusüsteemi aluseks olevaid põhimõtteid, nagu kaitseõiguste kaitse, õiguskindluse põhimõte ja menetluse nõuetekohane läbiviimine (10. märtsi 2022. aasta kohtuotsus *Grossmania*, C-177/20, EU:C:2022:175, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 17. mai 2022. aasta kohtuotsus *SPV Project 1503 jt*, C-693/19 ja C-831/19, EU:C:2022:395, punkt 60 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 69 Ettevõtjal, kelle valduses on kaup, mis on EMP turule viidud ELi kaubamärgi omaniku poolt või tema loal, on siiski õigused, mis tulenevad ELTL artiklitega 34 ja 36 ning määruse 2017/1001 artikli 15 lõikega 1 tagatud kaupade vaba liikumise õigusest ja mida liikmesriigi kohtud peavad kaitsma (vt selle kohta 19. detsembri 1968. aasta kohtuotsus *Salgoil*, 13/68, EU:C:1968:54, punkt 676, ja 11. juuni 2015. aasta kohtuotsus *Berlington Hungary jt*, C-98/14, EU:C:2015:386, punkt 105 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 70 Arvestades aga menetlusautonoomia põhimõtet, mida on tunnustatud käesoleva kohtuotsuse punktis 65 osundatud kohtupraktikas, ei saa – kui direktiivi 2004/48 sätetest ei tulene teisiti – liidu õigusega välistada kohtute toimimistava, mille kohaselt liidu kaubamärgi rikkumise hagi rahuldava kohtulahendi resolutsioonis kasutakse üldistavat sõnastust, tingimusel et kostjale ELTL artiklitest 34 ja 36 ning määruse 2017/1001 artikli 15 lõikest 1 tulenevate õiguste kohtulik kaitse on tõhus.

- 71 Seega peab kostjal juhul, kui liikmesriigi kohtul tuleb ELi kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise hagi rahuldava lahendi resolutsioonis üldistava sõnastuse abil määratleda kaup, mida kaubamärgi omanik ei ole varem EMP turule viinud või mis on seal turule viidud tema loata, täitemenetluse staadiumis olema võimalik kasutada kõiki õiglase kohtumenetluse tagatise, et tõhusalt vaidlustada kaubamärgi omaniku ainuõiguste rikkumise või rikkumise ohu esinemist ja avaldada vastuseisu nende kaubaartiklite arestimisele, mille puhul kaubamärgi omaniku ainuõigused on ammendunud ning mis seega võivad EMPs vabalt liikuda.
- 72 Mis puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu osutatud asjaolu, et Harmani andmebaasidele juurdepääsu puudumise tõttu ei ole AB-I objektiivselt võimalik tõendada, et tema ostetud kaup on EMP turule viidud Harmani poolt või tema loal, siis võib juhul, kui ainuturustusõiguse olemasolu ei ole tuvastatud, ka vastav kohtutäitur või olukorrast sõltuvalt selle kohtutäituri toimingute peale esitatud kaebusi lahendav kohus lahendada tõendamiskoormise kohandamise küsimuse, juhul kui nad asjaomase kauba turustamise eriomaste tingimuste alusel tuvastavad, et käesoleva kohtuotsuse punktis 50 mainitud tõendamiskoormist käsitleva reegli tulemusel on omanikul võimalik üksteisest eraldada liikmesriikide turud, soodustades sellega liikmesriikidevaheliste hinnaerinevuste säilitamist, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 90.
- 73 Kõiki eespool esitatud kaalutlusi arvestades tuleb eelotsuse küsimusele vastata, et määruse 2017/1001 artikli 15 lõiget 1 koostoimes ELTL artikli 36 teise lause, harta artikli 47 ja direktiiviga 2004/48 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus kohtute toimimistava sõnastada ELi kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise hagi rahuldava kohtulahendi resolutsioon nii, et selle üldistava sõnastuse tõttu jääb asjaomase lahendi täitmist korraldava kohtutäituri otsustada, millise kauba suhtes on see lahend kohaldatav, tingimusel et täitemenetluses on kostjal lubatud vaidlustada selle menetlusega hõlmatud kauba kindlaksmääramine ja kohus võib direktiivi 2004/48 sätteid järgides analüüsida ja otsustada, milline kaup on tegelikult EMP turule viidud kaubamärgi omaniku poolt või tema loal.

Kohtukulud

- 74 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulused, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta määruse (EL) 2017/1001 Euroopa Liidu kaubamärgi kohta artikli 15 lõiget 1 koostoimes ELTL artikli 36 teise lause, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiviga 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta

tuleb tõlgendada nii, et

sellega ei ole vastuolus kohtute toimimistava sõnastada ELi kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise hagi rahuldava kohtulahendi resolutsioon nii, et selle üldistava sõnastuse tõttu jääb asjaomase lahendi täitmist korraldava kohtutäituri otsustada, millise kauba suhtes on see lahend kohaldatav, tingimusel et täitemenetluses on kostjal lubatud vaidlustada selle menetlusega hõlmatud kauba kindlaksmääramine ja kohus võib direktiivi 2004/48 sätteid

järgides analüüsida ja otsustada, milline kaup on tegelikult EMP turule viidud kaubamärgi omaniku poolt või tema loal.

Allkirjad